

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.2.59.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie nr 1826 z 14 października 2024 r. Pani Posłanki Iwony Hartwich, w sprawie wysokości świadczenia przyznawanego z budżetu państwa rodzinom zastępczym spokrewnionym, proszę przyjąć poniższe informacje.

Zgodnie z art. 41 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r. poz. 177), rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Krąg osób mogących pełnić funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej został ograniczony do babci, dziadka i rodzeństwa dziecka, na których zgodnie z art. 128 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2023, poz. 2809) spoczywa obowiązek dostarczania dziecku środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny). Choć na stwierdzenie istnienia i określenie wysokości obowiązku alimentacyjnego w stosunku do zobowiązanych w dalszej kolejności, którymi są m.in. dziadkowie i rodzeństwo, wpływa wiele czynników, nie zmienia to faktu, że osoby te są odpowiedzialne za zapewnienie dziecku pozbawionemu opieki rodziców odpowiedniego poziomu i warunków życia. Wynika to z istoty więzów rodzinnych i prawnych. Mając to na względzie ustawodawca zróżnicował możliwość ubiegania się o niektóre ze świadczeń oraz wysokość świadczeń w rodzinie zastępczej spokrewnionej oraz rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej. Rozwiązania te znajdują potwierdzenie w zasadach związanych zarówno z prymatem rodziny, także w kwestii odpowiedzialności za dziecko, jak i w zasadach pomocniczości państwa w udzielaniu pomocy i opieki dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej.

Niniejsze stanowisko zostało również potwierdzone w orzecznictwie. Wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 kwietnia 2013 r., sygn. akt: K 12/12, stwierdzono, że przepis art. 80 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest zgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu wyroku wskazano m.in., iż sporne świadczenie przewidziane w art. 80 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny ma charakter celowy i skierowane jest na zabezpieczenie środków na utrzymanie dziecka. Obowiązek dostarczania środków na utrzymanie dziecka powinien w pierwszej kolejności należeć do rodziców naturalnych, a w określonych ustawowo przypadkach - do dziadków oraz rodzeństwa. Zgodnie z art. 128 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, obowiązek alimentacyjny obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo. Na ten obowiązek składa się dostarczanie dziecku środków na utrzymanie (zaspokajanie jego bieżących potrzeb konsumpcyjnych), a w miarę potrzeby także środków na wychowanie służących rozwojowi intelektualnemu. Źródłem tego obowiązku jest stosunek pokrewieństwa wynikający ze wspólności pochodzenia.

Od takich obowiązków zarówno moralnych, jak i prawnych wolne są podmioty tworzące niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze. Nie jest zatem uzasadnione twierdzenie, że na rodzinie zastępczej spokrewnionej i na niespokrewnionej ciąży jednakowe obowiązki uzasadniające równą partycypację państwa w kosztach utrzymania dziecka.

W opinii Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, przedstawionego rozwiązania nie można uznać za niesprawiedliwe czy krzywdzące. Członek najbliższej rodziny (dziadek i babcia lub siostra i brat), wywiązując się ze swoich obowiązków moralnych w postaci sprawowania pieczy zastępczej nad najbliższym krewnym, jednocześnie wywiązuje się ze swoich obowiązków prawnych, których źródłem jest Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Rodzina zastępcza spokrewniona nie została jednak pozbawiona pomocy ze strony państwa. Przysługuje jej m.in. świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka. Wysokość świadczeń wskazana w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej to kwoty minimalne, natomiast rodzinie, po rozpatrzeniu jej sytuacji, może zostać przyznana kwota wyższa. Co więcej, w kompetencjach rady powiatu pozostaje możliwość ustalenia minimalnej wysokości świadczeń na poziomie wyższym od określonego w ustawie. Możliwość tę zawiera art. 91 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który stanowi, że rada powiatu, w drodze uchwały, może podnieść minimalną wysokość świadczeń pieniężnych.

Należy również wskazać, że zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinie zastępczej starosta może przyznać:

- 1) dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka;
- 2) świadczenie na pokrycie: niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo; kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.

Ponadto, w myśl art. 88 ust. 1 ww. ustawy świadczenia, dodatki i dofinansowanie do wypoczynku, o których mowa w art. 80 ust. 1, art. 81, art. 83 i art. 84, udzielane są na wniosek odpowiednio rodziny zastępczej, rodziny pomocowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Przyznanie oraz odmowa przyznania świadczeń, dodatków i dofinansowania do wypoczynku, o których mowa w art. 80 ust. 1, art. 81, art. 83 i art. 84, następuje w drodze decyzji (art. 88 ust. 4 ww. ustawy). Nie ma zatem przeszkód, aby rodzina zastępcza wystąpiła z wnioskiem o podwyższenie przyznanego świadczenia wykazując sytuację finansową czy potrzeby małoletnich. Od wydanej przez starostę decyzji przysługuje odwołanie.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Aleksandra Gajewska

Sekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/